

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560–2564 เป็นกรอบในการดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนาประเทศในทุกระบบมีความสอดคล้องกัน และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศให้ มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ยุทธศาสตร์ด้านการผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และ นวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การนำประเทศเข้าสู่สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 และเป็นประเด็นหลักที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 การเตรียมความพร้อมกำลังคนทั้งด้านความรู้ ทักษะ สมรรถนะที่จำเป็นให้สามารถปรับตัวและรู้เท่าทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีพลวัต สอดคล้องเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และมาตรฐานอาชีพ วิชาชีพส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรมฝีมือแรงงาน และการฝึกงานที่มุ่งเน้นการปฏิบัติจริงอย่างครบวงจรในสถานการณ์จริง เช่นระบบทวิภาคี และ สหกิจศึกษา ผลิตและพัฒนาครูผู้สอนที่มีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อสร้างกำลังคนให้มีสมรรถนะตอบสนองต่อความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รองรับพลวัตของโลกและการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579, 2560, หน้า 100)

การอาชีวศึกษาหรือการศึกษาวิชาชีพเป็นรากฐานอันสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพราะความเจริญของประเทศต้องเริ่มจากพื้นฐานของการประกอบอาชีพสร้างผลผลิตและรายได้ของประชาชน การจัดการอาชีวศึกษาหรือการศึกษาวิชาชีพจึงต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนและสังคมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษามีตัวบ่งชี้วัดสำคัญประการหนึ่งคือ ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถประกอบอาชีพหรือสามารถทำงานได้จริง นอกเหนือไปจากที่จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านวิชาการและมีคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามที่สถานประกอบการต้องการ การเปลี่ยนแปลงของสภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนำไปสู่การพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์ โดยเร่งสร้างกำลังคนในระดับกลางและระดับสูงด้านวิชาชีพ ให้มีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 มาตรา 20 การจัดการศึกษาการฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการหรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557, บทนำ)

การจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ มีกรอบมาตรฐานสมรรถนะ เป็นตัวกำหนดความรู้ และ ทักษะ ที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติภาระงานกิจกรรมต่าง ๆ ได้เมื่อเรียนจบหลักสูตร และสามารถวัดและประเมินผลได้ตามเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนด การจัดการเรียนการสอนควรเน้นการฝึกปฏิบัติงานจริงมากกว่าการเรียนรู้ภาคทฤษฎีเท่านั้น เนื่องจากภาคอุตสาหกรรมจะมีเกณฑ์หนึ่งที่ใช้ในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนคือ หากพนักงานคนใดจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมน้อยกว่า ซึ่งช่วยให้สถานประกอบการสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากกว่าก็จะได้รับค่าตอบแทนที่สูงกว่า และการฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการจะช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้และเข้าใจสภาพของงาน การจัดการเรียนการสอนแบบสมรรถนะเน้นเนื้อหาวิชา เป็นหลักแต่ควรเน้นการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีทักษะและความสามารถในด้านต่าง ๆ ตามที่ต้องการซึ่งก็คือหลักสูตรฐานสมรรถนะ ที่เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ เจตคติและค่านิยม เพื่อให้เกิดสมรรถนะในการปฏิบัติงานอาชีพได้ตรงกับความต้องการ อันจะมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน และอนาคตของผู้เรียนในอนาคตซึ่งหลักสูตรนี้มีโครงสร้างแสดงให้เห็นถึงเกณฑ์สมรรถนะในด้านต่าง ๆ ที่ต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติในแต่ละระดับคุณวุฒิการศึกษา และในแต่ละระดับสมรรถนะของคุณวุฒิการศึกษา จะถูกกำหนดให้มีความต่อเนื่องกัน โดยพัฒนาเพิ่มสูงขึ้นตามระดับคุณวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้น (การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 3)

การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากการเรียนรู้แบบโครงการเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้หรือการค้นคว้าหาคำตอบในสิ่งที่นักเรียนอยากรู้หรือสงสัยด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นวิธีการเรียนรู้ที่นักเรียนเลือกศึกษาได้ตามความสนใจของตนเองหรือของกลุ่มผู้เรียน เป็นการตัดสินใจ

ร่วมกันจนได้ชิ้นงานที่สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ได้จริง การเรียนรู้แบบโครงการเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ ตั้งแต่การวางแผนการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ผลผลิตและการประเมินผลงาน โดยครูมีบทบาทเป็นผู้จัดการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงหลักการพัฒนาการคิดของบลูม (Bloom) ทั้ง 6 ชั้น กล่าวคือ ความรู้ความจำ (Knowledge) ความเข้าใจ (Comprehension) การนำไปใช้ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) การประเมินค่า (Evaluation) และยังเป็นการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญในทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ผลผลิต และการประเมินผลงาน โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้จัดการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, หน้า 1-2) โครงการเป็นการจัดการเรียนรู้แบบหนึ่งที่ทำให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองได้ปฏิบัติจริงในลักษณะการศึกษา สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง ประดิษฐ์คิดค้น นักเรียนทำด้วยตนเองตามจุดประสงค์ที่กำหนดแล้วนำเสนอผลงานต่อผู้สอน การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นแนะนำและให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดในการจัดการเรียนรู้สรุปการจัดการเรียนรู้แบบโครงการมีความสำคัญ คือเป็นเครื่องมือหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ตามความสนใจของนักเรียนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดแก้ปัญหาอย่างมีระบบ นักเรียนได้เลือกสร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติตามสภาพที่แท้จริง (ชาติศรี เกิดธรรม, 2547, หน้า 5)

การพัฒนาบุคลากรเป็นเรื่องที่สำคัญ การบริหารงานขององค์กรใดจะพัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์เป็นกุญแจไขสู่ความสำเร็จดังนั้นผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ในการวางแผนดำเนินการพัฒนาบุคลากรและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรอย่างจริงจัง จึงจะสามารถเปลี่ยนแปลงนโยบายปฏิรูปการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เรื่องนี้จึงนับเป็นวาระแห่งชาติที่ผู้เกี่ยวข้องต้องพึงตระหนักและร่วมกันพัฒนาทรัพยากรบุคคลในทุกระดับเพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติเพื่อความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนและเพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคลากรให้ประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานสามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุขสืบไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558, หน้า 2) การพัฒนาครูซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนารูปแบบและเทคนิควิธีการการสอน

โดยใช้โครงการเป็นฐานและการประเมินตามสภาพจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานตรงตามประเภทวิชาอย่างมีคุณภาพตามสมรรถนะที่กำหนด โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติกการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรมและการทดสอบ ควบคุมไปกับการกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบของการศึกษา (บริษัทสำนักพิมพ์เอ็มพันธ์ , 2558, บทหน้า)

วิทยาลัยการอาชีพพรณานิคมเป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จัดตั้งเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2540 เนื้อที่ 100 ไร่ มีอาคารเรียนทั้งหมด 5 หลังคือ อาคารเรียน 3 ชั้น 2 หลัง อาคารเรียน 4 ชั้น 1 หลัง อาคารวิทยบริการ จำนวน 1 หลัง และอาคารปฏิบัติการเทคนิคพื้นฐาน จำนวน 1 หลัง ตั้งอยู่ที่ 58 หมู่ที่ 6 บ้านนาซอน ตำบลสว่าง อำเภอพรณานิคม จังหวัดสกลนคร รหัสไปรษณีย์ 47130 เปิดทำการเรียนการสอน 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ในประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ซึ่งมี 4 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาเครื่องกล สาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์ และสาขาวิชาช่างเชื่อมโลหะ และประเภทพาณิชยกรรม ซึ่งมี 2 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาการบัญชี และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มีจำนวนนักเรียน นักศึกษาทั้งหมด 825 คน แยกเป็นระดับ ปวช. จำนวน 528 คน และระดับ ปวส. จำนวน 297 คน บุคลากรมีจำนวนทั้งหมด 60 คน ซึ่งแบ่งได้เป็นฝ่ายบริหารจำนวน 3 คน ครูผู้สอนจำนวน 33 คนและบุคลากรสายสนับสนุนจำนวน 23 คน (วิทยาลัยการอาชีพพรณานิคม, 2560, หน้า 3-8)

จากการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพรณานิคม ประจำปีการศึกษา 2560 มีผลการประเมินใน มาตรฐานที่ 2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา มีจุดควรพัฒนาคือ การจัดทำแผนการเรียนที่มุ่งเน้นสมรรถนะอาชีพและบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นปัจจุบันเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ และทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นสมรรถนะอาชีพและบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ว่าสัมพันธ์กับจุดประสงค์รายวิชาและมาตรฐานรายวิชาอย่างไร และครอบคลุมระดับพฤติกรรมที่พึงประสงค์พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ให้ครบทุกสาขางานและข้อเสนอแนะคือ จัดโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะรายวิชาให้ครูผู้สอน โดยวิทยาลัยการอาชีพพรณานิคม ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาการจัด

การศึกษาของสถานศึกษาโดยมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ได้กำหนดเป้าหมายและแผนการพัฒนสถานศึกษาโดยอาศัยแนวทางตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในวิทยาลัยการอาชีพพรหมานิคมมาตรฐานการอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ด้านอาชีวศึกษา (พ.ศ. 2559-2563) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาวิทยาลัยการอาชีพพรหมานิคม ประจำปีการศึกษา 2560 -2562 ระยะเวลา 3 ปี โดยต้องพิจารณาจากสภาพของสถานศึกษาที่ต้องการจะเป็นในอนาคต และวิธีการที่จะทำใหสถานศึกษาไปสู่สภาพที่ต้องการ (แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา พ.ศ. 2560-2562, หน้า 31)

จากที่กล่าวมาข้างต้นดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาและในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นหัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ของวิทยาลัยการอาชีพพรหมานิคม ซึ่งมีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนให้ตรงตามหลักสูตร รวมถึงส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและผู้สอนจัดทำเอกสารประกอบการสอนและจัดการเรียนการสอน สื่อและเทคโนโลยีการสอนที่ทันสมัยจึงร่วมกับบุคลากรของวิทยาลัยได้ทำการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในวิทยาลัยการอาชีพพรหมานิคม เพื่อพัฒนาผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาให้มีความรู้ มีทักษะ และการประยุกต์ใช้เป็นไปตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา ด้านหลักสูตรอาชีวศึกษา และด้านการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจและนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ. 2555-2569 คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาข้อที่ 3 ด้านการยกระดับคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา ระดับสถานศึกษา และระดับห้องเรียน ส่งเสริมคุณภาพและสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา การเพิ่มพูนทักษะประสบการณ์จากการเรียนในสถานที่จริงส่งผลแก่ผู้เรียนมากที่สุด ทั้งนี้ใช้เป็นข้อเสนอเทศสำหรับผู้บริหารวิทยาลัยการอาชีพพรหมานิคม และผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจ ตลอดจนเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาอื่นนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำถามของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดปัญหาการวิจัยไว้ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน และปัญหาการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ โดยใช้
 1.1 โครงงานเป็นฐาน ของครูใน วิทยาลัยการอาชีพพรณานิคม สังกัดสำนักงาน
 1.2 คณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นอย่างไร
2. ทางเลือกที่เหมาะสมและเป็นไปได้ สำหรับการพัฒนาครูในการจัดการ
 2.1 เรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐาน วิทยาลัยการอาชีพพรณานิคม สังกัด
 2.2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นอย่างไร
3. ผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงาน
 3.1 เป็นฐาน วิทยาลัยการอาชีพพรณานิคม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
 3.2 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในครูและนักเรียน เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ
 1.1 โดยใช้โครงงานเป็นฐานของครูใน วิทยาลัยการอาชีพพรณานิคม สังกัดสำนักงาน
 1.2 คณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงาน
 2.1 เป็นฐาน วิทยาลัยการอาชีพพรณานิคม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
 2.2 ตามทางเลือกและแผนปฏิบัติการร่วมกัน
3. เพื่อติดตามผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ
 3.1 โดยใช้โครงงานเป็นฐาน วิทยาลัยการอาชีพพรณานิคม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
 3.2 การอาชีวศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

1. ด้านวิชาการ

1.1 เป็นการวิจัยที่จะก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ในการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานของครูในวิทยาลัยการอาชีพพรหมานิคม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

1.2 เป็นการวิจัยที่ทำให้ครูในวิทยาลัยการอาชีพพรหมานิคมเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ทั้งในระดับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และนำมาสู่การใช้สอนจริงในชั้นเรียน

1.3 ครูเกิดการเรียนรู้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยมีการร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุง และพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายในการวิจัยในครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วง

2. ด้านการประยุกต์ใช้

2.1 ครูในวิทยาลัยการอาชีพพรหมานิคม และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปศึกษากระบวนการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐาน ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับงานในหน้าที่และสอดคล้องกับบริบทของวิทยาลัยตนเองในการจัดการเรียนรู้ได้

2.2 ผู้วิจัยหรือผู้ที่สนใจสามารถศึกษารูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐาน ไปประยุกต์ใช้เพื่อการออกแบบงานวิจัยของตนเองในบริบทที่คล้ายคลึงกันได้

2.3 ผู้สนใจสามารถศึกษาเพื่อนำมาพัฒนาต่อยอดสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 21 คน ประกอบด้วย

1.1.1 ผู้วิจัย จำนวน 1 คน

- 1.1.2 ครูในวิทยาลัยการอาชีพพรหมานิคม จำนวน 20 คน
- 1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 72 คน ประกอบด้วย
 - 1.2.1 หัวหน้าแผนกวิชา จำนวน 6 คน
 - 1.2.2 ผู้นิเทศ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย
 - 1.2.2.1 ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน
 - 1.2.2.2 รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน
 - 1.2.2.3 หัวหน้างานวัดผลและประเมินผล จำนวน 1 คน
 - 1.2.3 ตัวแทนนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) วิทยาลัยการอาชีพพรหมานิคม จำนวน 21 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 63 คน เลือกแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์ คือ นักเรียนที่เรียนเก่ง จำนวน 1 คน นักเรียนที่เรียนปานกลาง จำนวน 1 คน และนักเรียนที่เรียนอ่อน จำนวน 1 คน ที่ประเมินโดยครูประจำชั้น

2. ขอบเขตของเนื้อหา

- 2.1 การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงการ เป็นฐานของครูในวิทยาลัยการอาชีพพรหมานิคม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา กลุ่มผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาเพื่อให้ เกิดสิ่งต่าง ๆ ดังนี้
 - 2.1.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงการเป็นฐาน
 - 2.1.2 การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ โดยใช้ โครงการเป็นฐาน
- 2.2 แนวทางที่ใช้ในการพัฒนาครั้งนี้ ซึ่งได้มาจากผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้ประชุมปรึกษา วิเคราะห์แนวทางเพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงการเป็นฐาน จำนวน 3 แนวทาง ประกอบด้วย
 - 2.2.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ
 - 2.2.2 การนิเทศติดตาม
 - 2.2.3 การนิเทศแบบให้คำชี้แนะ

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เริ่มดำเนินการในปีการศึกษา 2562 ตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 ถึง เดือน มิถุนายน 2562 เป็นระยะเวลา 5 เดือน โดยแบ่งช่วงระยะเวลาการทำงานเป็น 3 ระยะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ก่อนดำเนินการวิจัย ดำเนินการในช่วง 1-27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562

ระยะที่ 2 ดำเนินการวิจัย ดำเนินการในช่วง 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 ถึง 20 มิถุนายน พ.ศ. 2562

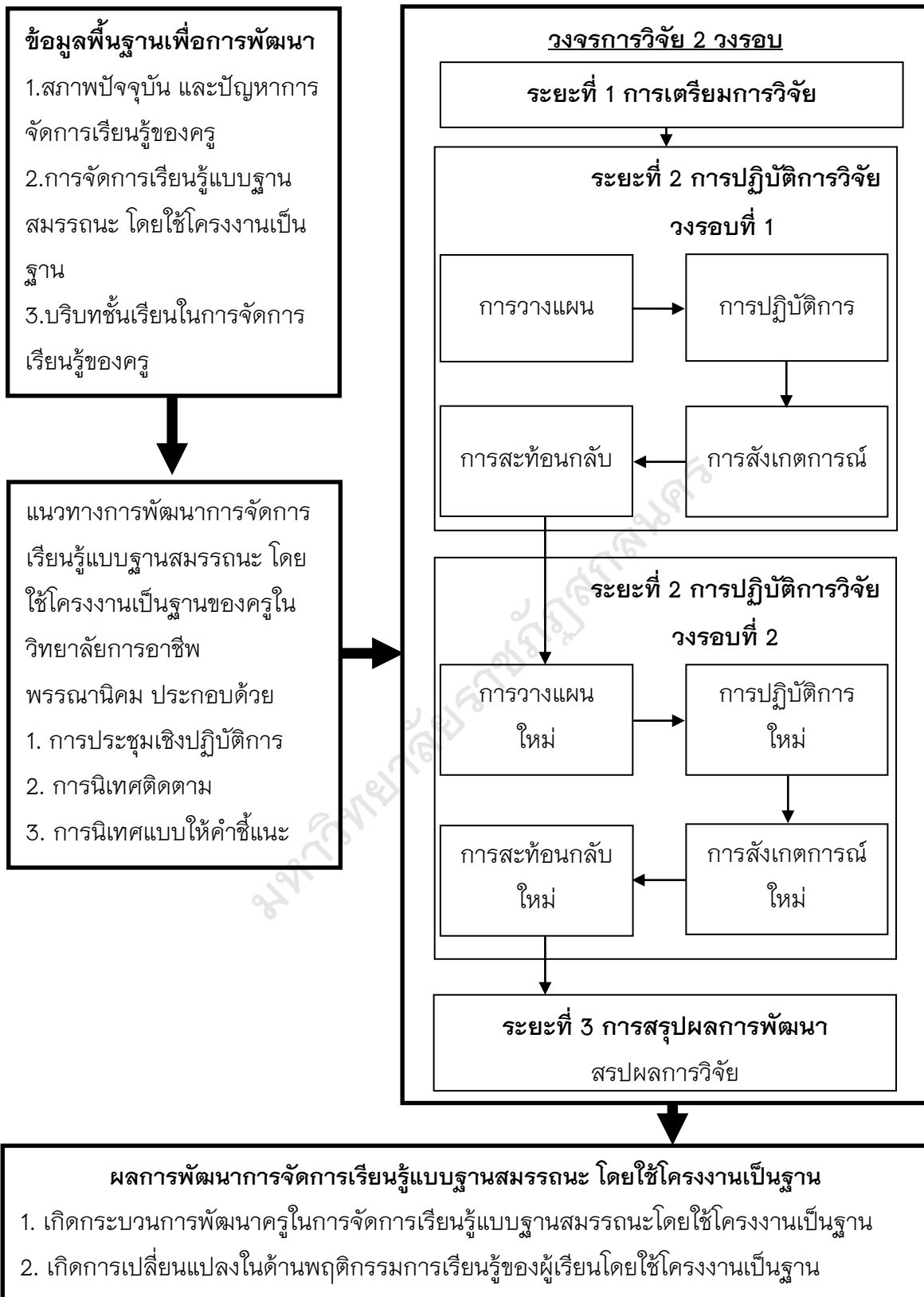
วงรอบที่ 1 ดำเนินการในช่วง 20 - 31 มีนาคม พ.ศ. 2562

วงรอบที่ 2 ดำเนินการในช่วง 1 - 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2562

ระยะที่ 3 หลังดำเนินการวิจัย ดำเนินการในช่วง 1 - 20 มิถุนายน พ.ศ. 2562

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research : PAR) ในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจและเกิดจากการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐานของครูใน วิทยาลัยการอาชีพพรหมานิคม ตามแนวคิดของเคมมิส และ แม็กเท็กการ์ท (Kemmis and McTaggart, 1988, p.11, อ้างถึงในองอาจ นัยพัฒน์, 2551, หน้า 301 - 303) เป็นแนวคิดพื้นฐานในกระบวนการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ซึ่งประกอบไปด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ(Action) การสังเกตการณ์ (Observation) และ การสะท้อนกลับ (Reflection) รวมถึงผู้วิจัยได้นำเสนอกระบวนการดำเนินงานวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ระยะก่อนดำเนินการวิจัย ระยะที่ 2 ระยะดำเนินการวิจัย 2 รอบ และระยะที่ 3 ระยะหลังดำเนินการวิจัย (บุญเรือง ขจรศิลป์และคณะ, 2547, หน้า, 73 - 78 อ้างถึงใน ละเมียดไทยแท้, 2560, หน้า 58) ดังแสดงตามภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ หมายถึง วงจรการพัฒนาความรู้ และทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานของครูในวิทยาลัยการอาชีพพรหมานิคม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติการ การปฏิบัติการ สังเกต และการสะท้อนผล

2. การจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางวิชาชีพผ่านการปฏิบัติจริง โดยมีขั้นตอนการกำหนดสมรรถนะ ซึ่งสมรรถนะมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ ความเข้าใจในงานที่ทำ 2) ทักษะในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ 3) กิจนิสัยหรือเจตคติ ในการทำงาน

3. การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน หมายถึง เทคนิควิธีการหนึ่งในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือกระบวนการอื่นใดไปใช้ในการศึกษาหาคำตอบนั้น ๆ ใช้เทคนิคหลากหลายรูปแบบนำมาผสมผสานกัน ได้แก่ กระบวนการกลุ่ม การฝึกคิดการแก้ไขปัญหา การเน้นกระบวนการ และการสอนแบบร่วมคิดร่วมทำ เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงกับแหล่งความรู้ต่าง ๆ ผู้เรียนสามารถสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง

4. ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับการพัฒนา เกิดองค์ความรู้ใหม่ และนำองค์ความรู้ไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อเกิดประโยชน์กับผู้เรียนในวิทยาลัยการอาชีพพรหมานิคม

5. พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนนักศึกษา หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนนักศึกษาที่สะท้อนถึงการมีทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยประเมินได้จากรับรู้ของครู

6. สภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครู ที่ได้จากผู้ร่วมกันวิเคราะห์บริบทของวิทยาลัยการอาชีพพรหมานิคม

7. ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ของครู หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนรู้ของครู ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล สารสนเทศ และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้งก่อนและหลังการพัฒนา

8. การประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้แก่ครูในการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐาน โดยจัดการอบรมบรรยาย

ภาคทฤษฎีในการสร้างความรู้ความเข้าใจ และภาคปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

9. การนิเทศแบบให้คำชี้แนะ หมายถึง กระบวนการให้ความรู้ ความเข้าใจ ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ติดตาม และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครู โดย ผู้บริหาร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐานของวิทยาลัยการอาชีพพรณานิคม ให้ประสบความสำเร็จ

10. ทางเลือกที่เหมาะสมและเป็นไปได้สำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู หมายถึง การดำเนินกิจกรรมร่วมกันของผู้ร่วมวิจัยในการวิเคราะห์ทางเลือกต่าง ๆ และประเมินทางเลือกเพื่อวางแผนการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูที่เหมาะสมกับข้อจำกัดและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

11. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานโดยอาศัย ความรู้ ความสามารถ ในการดำเนินงานของบุคคลที่รับผิดชอบตั้งแต่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยอย่างเป็นระบบ ในการดำเนินการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐาน วิทยาลัยการอาชีพพรณานิคมให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งประกอบไปด้วย

11.1 การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดแนวทางการปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐาน วิทยาลัยการอาชีพพรณานิคม ให้ประสบความสำเร็จ

11.2 การปฏิบัติการ (Action) หมายถึง การลงมือดำเนินการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐาน วิทยาลัยการอาชีพพรณานิคม ให้ประสบความสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้อย่างระมัดระวังและควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในแผน

11.3 การสังเกตการณ์ (Observation) หมายถึง การรวบรวมข้อมูลหลักฐานจากดำเนินการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐาน วิทยาลัยการอาชีพพรณานิคม ที่เกิดจากการปฏิบัติทุกขั้นตอน

11.4 การสะท้อนกลับ (Reflection) หมายถึง การทบทวนหรือการทวนระลึกถึงกระบวนการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐาน วิทยาลัยการอาชีพพรณานิคม ที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามที่พึงประสงค์หรือไม่ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำหรับการทบทวนและปรับปรุงวางแผนการปฏิบัติการในวงจรกระบวนการ

วิจัยในวงรอบต่อไป

12. ผู้ร่วมวิจัย หมายถึง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพพรหมานิคม
13. ผู้บริหาร หมายถึง ข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ วิทยาลัยการอาชีพพรหมานิคม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
14. สถานศึกษา หมายถึง วิทยาลัยการอาชีพพรหมานิคม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่จัดการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร